

Про митаря й фарисея.

Починається підготовка до Великого посту. «Два чоловіки ввійшли в храм помолитися», - звучать сьогодні ці до сліз знайомі слова. Хоча нас і багато в храмі, але Господь завжди бачить тільки двох. І в наступні тижні будуть: два сини одного батька; два чоловіки, що стоять один по праву, а інший ліворуч престолу Судії; один йде у вічне життя, а інший - у вічні муки.

А поки - два чоловіки, що прийшли в храм: «один фарисей, а інший митар»; І от, митар, безжалісний і корисливий збирач податків, «пішов виправданим у дім свій більше, ніж»; фарисей, що належав, за словами Апостола Павла, «до найсуворішого в нашому віросповіданні вчення»!

Але чи мало дивного? Чи не дивно, наприклад, що, за словами Апостола, завжди, «всі, бажаючи жити благочестиво в Христі Ісусі, будуть гнані; злі ж люди й ошуканці будуть процвітати в злі, вводячи в оману й помиляючись»? Все дивно й таємниче й у Божому світі, і в нашому церковному житті. І треба б уже звикнути, що своєю молитвою «нехай буде воля Твоя», - ми прирікаємо себе безперестану дивуватися й дивуватися, а потім - плакати від несподіваного, мудрого й радісного, результату.

Але повернемося до митаря й фарисея й доторкнемося до таємниці кожного. Господь відкриває, про що «сам у собі»; молився фарисей: «Боже! Дякую Тобі, що я не такий, як інші люди, грабіжники, кривдники, перелюбники, або як цей митар: пощусь два рази в тиждень, даю десятину частину із усього, що здобуваю». Чуєш цю молитву, і відчуваєш, що перед фарисеєм увесь час стіна чужих гріхів. За цією стіною затишно, тому що на цьому тлі ростеш і ростеш у своїх очах. Але Бога за цією стіною зовсім не видно!

А що ж митар? А перед його очима теж тільки стіна гріхів. Але - гріхів власних. І йому не від кого відвертатися, не від кого гидливо відсуватися. Стоячи в храмі, він увесь час пам'ятає, хто він, де він, перед Ким він. Тому він не сміє навіть «підняти очі на небо»; і тільки, «ударяючи себе в груди», без кінця повторює: «Боже! Будь милостивий до мене, грішного!»

Господь розповів цю притчу для тих, «які впевнені були в собі, що вони праведні, і принижували інших» (Лк. 18, 9). Він показав, що як не можна одночасно дивитися вперед та назад, так неможливо бачити одночасно й свої, і чужі гріхи. Коли займаєшся розгляданням чужих, то не бачиш своїх, і не бачиш потреби в покаянні. А коли по-справжньому побачиш свої, то про усе забудеш, і почнеш, як митар, бити себе в груди й плакати: «Боже! Будь милостивий до мене, грішного!»

Митар відчув духовну вбогість, і Бог йому необхідний, щоб хоч у щось одягтися, і «щоб не видно був сором наготи»; його (Отк. 3, 18). Митар відкритий Богові, і стоїть перед безоднею Божого милосердя, і в цьому застава його майбутнього нескінченного збагачення. А фарисей пішов ні із чим, тому, що в нього отже все є, і Бог йому не потрібний. Господь же, як у пісні Пресвятої Діви, «прагнучих виконав благання, а тих, що збагатили, відпустив ні із чим».

Добре, якби фарисей хоч дякував за допомогу в боротьбі із гріхами. Але відчувається, що він і не боровся, і не пролив ні поту, ні крові. Усе дісталось йому з народження, даром. І він, як той недбайливий раб, що одержав від свого пана один талант, але не примножив його, гордо заявляє: «от тобі твоє» (Мф. 25, 25). Фарисей похваляється, що в нього немає таких гріхів, як в «інших людей». Але що ж у нього є? А є лише те, що він поститься два рази в тиждень і дає десятину від

усього, що здобуває. І свята церква заповідає в цю седмицю саме не дотримувати посту в середу й п'ятницю. Це - щоб ми усвідомили, що ні середа, ні п'ятниця, ні десятина, - не замінить того, що «найважливіше в законі: суд, милість і віру» (Мф. 23, 23). Суд над собою, милість до занепалих, і віру в Бога, Якому всі однаково дорогі. От «це треба робити», а потім вже «і того не залишати»;

А деякі в цю седмицю однаково, всупереч церковному встановленню, постяться. Чому ж? А тому, що, як у того фарисея, у них нічого немає за душею: ні любові, ні милості, ні віри. У них є тільки зовнішнє, тільки форма, що завжди можна показати і якою завжди можна похвалитися. Відніми в них цю форму, і вони відразу відчують себе голими й жебраками. Але не перед Богом, а перед тими самими «іншими людьми», над якими звеличувалися, і з якими не хотіли мати нічого спільного.